

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В Україні на сьогодні сформовано законодавче поле, яке визначає правові основи розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Можливості реструктуризації української наукомісткої промисловості багато в чому залежать від ефективності функціонування інноваційного ланцюжка "наукова ідея - промислова технологія - виробництво продукції, що має платоспроможний попит", який сьогодні в Україні розірваний завдяки об'єктивним і суб'єктивним причинам.

Труднощі пов'язані, передусім, із складністю створення нових правил організації інноваційної діяльності, таких, що раніше в Україні не існували. Кожен підхід має свої переваги і недоліки. Природно, що для виконання цих завдань потрібні істотні інвестиції. Проте, якісний перелом в науково-промисловому комплексі України може бути забезпечений тільки на інноваційному шляху розвитку і вимагає, окрім інвестицій, створення нових ринкових інститутів і механізмів, об'єднаних спільною комплексною інфраструктурою. Сьогодні українські підприємці розуміють вимоги потенційних інвесторів і об'єктивніше оцінюють свої пропозиції і можливості. Проте, одночасно з глибоким розумінням ситуації можливими учасниками інвестиційного процесу, виникли і нові проблеми в усіх ланках інноваційного ланцюжка, оскільки за минулі роки сталося виснаження матеріальних ресурсів і вичерпалися фінансові резерви, технологічний заділ, створений за радянських часів.

Найголовніше, що визначає низьку якість управління в науково-дослідних організаціях, це неефективний контроль з боку власника. Кінець кінцем, основну відповідальність за якість і ефективність роботи менеджменту завжди несе власник, який наймає конкретного менеджера, задає йому рамки і стратегію діяльності, контролює результативність. Проте, основним великим власником більшості українських організацій наукової сфери залишається держава. В першу чергу це стосується базових, системостворюючих інститутів, про які йшлося вище. Одними з головних напрямів дій уряду України необхідно вважати вироблення системи пріоритетів, врегулювання прав на інтелектуальну власність, що виникла в ході виконання робіт, які фінансувалися з бюджету, і створення інфраструктури комерціалізації технологій. Безумовно, вирішення цих питань позитивно позначиться на інноваційному кліматі в країні. Проте, потрібно розуміти, що створення інфраструктур дасть ефект тільки тоді, коли буде створена адекватна базова структура інститутів інноваційної діяльності. Такими базовими структурами в країні історично є великі НДІ, КБ, НВО, інститути НАН і вищі. За статистикою, доля перелічених вище організацій складає більше 80 відсотків від загального числа організацій, що виконують дослідження і розробки. Зараз йдеться вже не про виживання, а про розвиток і про конкуренцію в глобальному масштабі. Найближчими роками Україні необхідно знайти відповідь на питання, як на базі цих пострадянських інститутів створити динамічні інноваційні центри. Поки держава не визначить свою позицію відносно подальшої долі цих інститутів, уся робота по розбудові національної інноваційної системи буде буксувати. Варіантів при цьому у держави небагато. Один з варіантів, найпростіший, - провести приватизацію цього комплексу. Інший, складніший, - знайти такі механізми управління інститутами, які підвищили б ефективність їх діяльності та інноваційну активність. Приватизація науково-дослідних організацій прискорить інноваційний розвиток України тільки якщо новий власник буде зацікавлений у розвитку інноваційної складової і зуміє з цим впоратися. Інакше нематеріальні активи інститутів, що приватизуються, не представлятимуть для нового власника ніякої цінності і будуть безповоротно загублені.

Проводити приватизацію до того моменту, як в Україні з'явиться достатнє число компаній, націлених на інноваційний розвиток, - прямий шлях до швидкої ліквідації наявного науково-технічного потенціалу країни.

Таким чином, національні інтереси України вимагають ефективних дій, спрямованих на збереження науково-технічного потенціалу, забезпечення його більш ефективного розвитку та використання наукових досягнень для подолання кризових явищ в економічному і соціальному розвитку.